

Salgın ve Zor Zamanlar: Türkiye’de Kadınlar ve Kayıt Dışı Çalışanlar

Hasan BAKIR¹

Öz

Covid-19 salgınının tüm Dünya’yı etkilemesiyle birlikte bir dizi önlemler gündeme gelmiştir. Bu önlemler sosyal hayatı ve ekonomik hayatı derinden etkilemiştir. Dolayısıyla bu önlemlerin emek piyasalarına da farklı etkileri olmuştur. Salgının yarattığı ekonomik durgunluk işsizliğe yol açarken, bu süreçte yapılan yardımların sınırlı olması sebebiyle gelir dağılımı ve yoksulluk olumsuz etkilenmiştir. Bu çalışmada da salgının kayıt dışı çalışanlar ve kadınlar üzerindeki etkisinin Türkiye bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak bir taraftan virüsün herkesi eşitlediği tartışması dile getirilirken diğer taraftan ise kayıtlı ve kayıt dışı çalışan ayrımı da gittikçe derinleşmiştir. Yine kadınların çalışma hayatındaki durumları kötüleşmiş ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği tartışmaları gündeme gelmiştir.

Anahtar kelimeler: Covid-19 salgını, emek piyasaları, istihdam, işsizlik.

Jel kodları: E24, I1, J08.

Covid19 and Difficult Times: Women and Informal Workers in Turkey.

Abstract

With the Covid-19 pandemic affecting the whole world a series of measures have come to the fore. These measures have deeply affected social and economic life. Furthermore, these measures had different effects on labor markets. While the economic stagnation caused by the pandemic created unemployment, income distribution and poverty were adversely affected due to the limited aid. In this study, it is aimed to evaluate the impact of the pandemic on informal workers and women in the context of Turkey. As a result, on the one hand, the argument that the virus equates everyone is expressed, on the other hand, the distinction between registered and unregistered employees is getting deeper. In addition to this, the situation of women in working life has deteriorated and the discussion of gender inequality has come to the fore.

Keywords: Covid-19 pandemic, labor markets, employment, unemployment.

Jel codes: E24, I1, J08.

¹ **Sorumlu yazar/Corresponding author:** Doç. Dr. Hasan Bakır, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Myo, hasanbakir@uludag.edu.tr. ORCID: 0000-0002-8248-6643

Atf/Citation: Bakır, H. (2022). Salgın ve zor zamanlar: Türkiye’de kadınlar ve kayıt dışı çalışanlar. *Bursa Uludağ Journal of Economy and Society*, 41(2), 143-154.

1. Giriş

Covid 19 salgını 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir. Bütün dünyayı tehdit eden bir salgın olarak insan hayatını tehlikeye atan bu virüs aynı zamanda küresel ekonomiyi de derinden etkilemiştir. Ekonomileri hem üretim (arz) hem de tüketim ve yatırım harcamaları (talep) yönünden olumsuz etkileyen bu salgın dünya ekonomisinde durgunluğun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Başka bir ifadeyle Covid-19 arz ve talep şoklarının eşanlı gerçekleştiği çok boyutlu bir krize yol açmıştır. Söz konusu şoklar ise gelir dağılımı adaletsizliğinin var olduğu, kamusal hizmetlere erişimin ticarileştiği ve yoksulluğun yaşandığı bir ortamda gerçekleşmiştir. Voyvoda & Yeldá'nın (2020) altını çizdiği gibi bu kapsamdaki bir krizin sonuçlarının sadece makroekonomik boyutta değil, yoksullaşma, gelir eşitsizliği ve sosyal parçalanma olarak ortaya çıkma tehlikesi vardır. Tam da bu noktada serbest piyasa mekanizmasının yaşanan problemleri çözmesinin imkânsızlığı vurgulanmıştır. Çünkü Saad- Filho'nun belirttiği gibi Covid 19 bize "dayanışma, sanayi politikası ve devletin kamu politikaları olmadan bir sağlık politikasının oluşturulamayacağını" göstermiştir (Saad-Filho, 2020: 482). Duman (2020) da, Türkiye'de ve dünyada Covid-19 salgını ile birlikte sosyal devlet kavramının yeniden hatırlandığının altını çizmiştir.

Her ne kadar yaşanan salgın dolayısıyla sağlık ile ilgili tartışmalar öne çıksa da sağlık dışında ekonomi ve çalışma koşulları da gündemde önemli yer işgal etmiştir. Salgın süreci benzeri görülmemiş bir işgücü piyasası şoku ve işsizlik krizini de beraberinde getirmiştir. Ortaya konan kısıtlamalar ve salgın kaynaklı talep daralması beraberinde milyonlarca iş kaybına neden olmuştur. Nitekim gerçekleşen işten çıkarmalar ve ücretsiz izinler dikkatlerin bu noktaya çevrilmesine yol açmıştır. Yaşanan bu zor günlerde emekçilerin başlarına gelen olumsuzluklar yoğun bir toplum tepkisini de beraberinde getirmiştir. Bu eleştirilere cevap olarak ise kısa çalışma ödeneği, ücret garanti fonu, iş kaybı tazminatı, işsizlik sigortası ve sosyal yardımlar karşımıza çıkmıştır. Özellikle işsizlik sigortası ve kısa çalışma ödeneği üzerinde düzenlemeler yapılmış ve kısa çalışma ödeneğinden yararlanma şartları genişletilmiştir (Kutlu, 2020; Duman, 2020).

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün yaptığı hesaplamalara göre salgın sürecinde çalışma saatlerinde ve istihdamda büyük kayıplar gözlenmiştir. Yine Covid19'a karşı alınan önlemler ve ekonomik daralma sadece sektörleri değil çeşitli iş gruplarını da farklı düzeylerde etkilemiştir (Duman, 2020). Tabii bu noktada salgının istihdam üzerindeki etkilerine ilişkin tartışmalar daha çok işten çıkarmayı engelleme ve çalışanların finansal durumlarını iyileştirmeye yönelik olmaktadır. Daha çok kayıtlı çalışanlar üzerinden yürütülen bu tartışmalarda işsizlik sigortası, kısa çalışma ödeneği ve ücretsiz izne ayrılanlara verilecek maaş destekleri gündemi meşgul etmektedir. Diğer taraftan, işsizlik sigortası ya da ücretli izin gibi uygulamaların kapsamında olmayan milyonlarca çalışanın varlığı ortadadır (Berg, 2020). Örneğin, gençler, düşük eğitim düzeyine sahip olanlar, süreli sözleşmeliler ve küçük işletmelerde çalışanların yanı sıra gelişmekte olan ülkelerde kayıt dışı çalışanlar ve kadınlar da bu süreçten en çok etkilenenler arasındadır. Dolayısıyla yaşanan salgının istihdam kayıplarının yanı sıra eşitsizlikleri daha da arttırdığı bunun da gelir dağılımı adaletsizliği ve yoksulluğu arttıracığı sıklıkla ifade edilmiştir (Duman, 2020). Bu çalışmada da salgının yarattığı olumsuzlukların kayıt dışı çalışanlar ve kadınlar üzerinden incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın ikinci bölümünde Covid-19 salgın süreci ve çalışanlara etkileri ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise salgın sürecinin kaybedenleri olarak kadınlar ve kayıt dışı çalışanlar incelenmiştir. Konuyla ilgili değerlendirmeler ise sonuç kısmında tartışılmıştır.

2. Covid-19, emek piyasaları ve çalışanlar

Yaşan salgın dünyayı panik haline sokmuştur. Birçok ülkede okullar tatil edilmiş, sınırlar kapatılmış, uçuşlar ertelenmiş ve borsalar da tepe taklak olmuştur. Dünyayı kasıp kavuran bu virüsün emek

piyasalarını ve çalışanları nasıl etkilediği ise önemli bir tartışma konusu olarak gündeme gelmiştir (Hamermesh, 2020).

Geçmişte bakıldığında salgınla ilgili iki önemli olay bugüne ışık tutması açısından önemli olmaktadır. Bunlardan ilki 1348-1350 yılları arasında gerçekleşen Kara Ölümdür. Bu salgın neticesinde Avrupa nüfusunun neredeyse üçte biri yok olmuştur. Ekonomide tarımın hâkim olduğu düşünüldüğünde, yaşanan ölümler tarımsal işgücünde ücretlerin yükselmesine neden olmuştur. Nitekim yaşanan gelişmeler Kıta Avrupası'nda feodal sosyal düzenin bozulmasına yol açmıştır. Ancak gerek hastalığın seyri gerekse günümüz milli gelirinin sektörel payları dikkate alındığında böyle bir gelişmenin gerçekleşmesi mümkün değildir. Bu noktada 1918 İspanya gribinin daha iyi bir örnek olabileceği ifade edilmiştir. Bu salgın neticesinde dünya nüfusunun neredeyse yüzde 2'sine tekabül eden yaklaşık 50 milyon kişi ölmüştür. Bu salgın 20-40 yaş arası grubu yoğun bir şekilde etkilemiştir. Dolayısıyla çalışan işgücü üzerinde ciddi etkileri olmuştur. Yapılan tahminlerde de işgücünün yüzde 2 azaldığı ifade edilmiştir (Hamermesh, 2020; Nikolov, 2020).

Günümüzün pandemisinde ise enfekte olan insanların yüzde 2'si ölmüştür. Yapılan tahminlerde evrendeki her insan bu hastalıkla karşılaşsa da ölüm oranlarının İspanyol gribinden düşük olacağı belirtilmiştir. Yine günümüz pandemisinde hayatını kaybedenlerin ileri yaşta oluşu yani çalışma çağının dışında kalmasının da emek piyasalarına etkisinin sınırlı olacağı ifade edilmiştir. Ancak emek arzında bir sıkıntı olmaması emek talebinde de bir sıkıntı olmayacağı anlamına gelmemektedir. İşyerlerinin kapanması ve ticaretin sınırlanması neticesinde ekonomi durma noktasına gelmiştir. Dolayısıyla her ne kadar emek arzına yönelik etkisinin sınırlılığında bahsedilse de emek talebinde ciddi bir daralma yaşanmıştır. Özellikle, turizm, sanat, spor ve ulaşım gibi sektörlerde yaşanan gelişmeler bu bağlamda önemlidir. Tabii bu noktada birçok geleneksel sektör de yaşanan değişimlerden etkilenmiştir. Bu noktada krizin fırsata çevrildiği sektörler de ortaya çıkmıştır. Online satış bunlardan biridir. Ancak bu olumlu gelişmeler de istihdam artışındaki düşüşü engellemeye yetmemiştir. Yine halkın teknolojiyi kullanmak zorunda kalması ve gerek özel sektör gerekse kamu sektörünün birçok hizmeti teknoloji yardımıyla kişilere ulaştırması da bu bağlamda yeteneksiz ve eğitimsiz iş gücünü zor zamanların beklediğini göstermesi açısından önemlidir. Nikolov'un (2020) da vurguladığı gibi düşük yetenekli ve düşük eğitim seviyesine sahip olanlar için bu yıllar zor yıllar olmuştur. Diğer taraftan da hükümetlerin krizin etkisini azaltmak için verdiği çeşitli destekler de ortaya çıkmış, bu sayede krizin süresi ve olumsuz etkisinin giderilmesi hedeflenmiştir (Hamermesh, 2020; Nikolov, 2020). Toplam talebi arttırmaya yönelik politikalar bunlardan biridir. Ancak bu yönde uygulanacak politikalar diğer taraftan da enflasyonun yükselmesine yol açacaktır. Nitekim arz şoku nedeniyle düşen gayrisafi yurt içi hasıla karşısında yükselen fiyatlar tekrar bir stagflasyon tartışmasını gündeme taşımaktadır. Yine faiz oranlarının oldukça düşük seviyeye ulaştığı bu dönemde para arzında yaşanan artış likidite tuzağına yol açmıştır. Nitekim faizlerin olabildiği kadar düşük seviyede olması sebebiyle, para arzı artışının ekonomik büyümeye bir katkısı olmamıştır. İlave olarak, ekonomik aktivitelerdeki azalış borsalardaki çöküşü de beraberinde getirmiştir (Sinn, 2020). Yaşanan bu gelişmeler işsizlik oranlarının artmasına yol açmıştır. Kısa çalışma ödeneği ve işsizlik yardımları gibi yardımlar devreye sokularak işsizlik oranlarındaki artışların önünün kesilmesi amaçlanmıştır (Sinn, 2020). Bu noktada yeterli mali müdahalelerle yaşanan resesyonun etkisinin azaltılabileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda tüketicilerin tüketimlerinin büyük kısmının finanse edilmesi, devlet kurumlarına mali yardım sağlanması ve hükümet satın almalarının artırılması önerisi ortaya konulmuştur (Bivens, 2020).

Bu noktada da dikkat çeken verilen desteklerin ülkeler arasındaki eşitiz dağılımıdır. Diğer bir ifadeyle zengin ülkeler vatandaşlarına daha fazla gelir desteği sağlarken orta gelirli ve yoksul ülkeler ise daha az destek sağlamaktadırlar. Yani Covid-19 küresel eşitsizliği daha da derinleştirmiştir. Yine en yüksek gelir ve harcama desteği yapan ülke grubu G20'nin en yüksek gelirli 10 ülkesi olmuştur. Türkiye'nin

de içinde bulunduğu orta gelirli G20 ülkeleri ise ikinci grubu oluşturmaktadır. Bu ikinci grupta ise en yüksek gelir ve harcama desteği Çin tarafından yapılmıştır. Türkiye ise en düşük gelir desteği ve harcama yapan ülkelerden biri olmuştur (IMF, 2021; DİSKAR, 2021c).

Alınan tedbirler neticesinde Covid-19 karşısında çeşitli ülkeler başarı elde etmiştir. Hon Kong, Taiwan, Singapur ve Japonya da bu anlamda öne çıkan ülkeler olmuştur. Bu ülkelerin 2003 yılındaki Sars salgınında elde ettikleri tecrübeler de bu salgından daha az etkilenmelerine sebep olan bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Avrupa ve ABD ise durumun ciddiyetini daha geç kavrayan ülkeler arasında olmuştur. Dolayısıyla bunun bedelini de ağır ödemişlerdir. İtalya örneği bu noktada oldukça önemlidir. Çünkü İtalya'nın Çin'le olan ekonomik bağı oldukça güçlüdür. Nitekim İtalya'nın Kuzeyi yeni Wuhan olarak tanımlanmıştır. Yaşanan gelişmeler İtalya'nın kapanmasına neden olmuş ve sürecin ne kadar kritik olduğunu göstermiştir. Nitekim İtalya'da korona virüs yok olana kadar ekonomik faaliyetler yavaşlatılmıştır (Sinn, 2020).

Almanya'da ölenlerin sayısı çok olmasa da salgından etkilenen insan sayısı hızla artmıştır. Bu noktada Alman hükümeti kısa çalışma kurallarını devreye sokmuş, kredi desteği sağlamış ve vergi ertelemelerini uygulamıştır. Yine okulların tatil edilmeleri de salgının yayılmasını önleme amaçlı olmuştur. Avusturya'da üniversiteler, okullar ve marketler kapanmıştır. Fransa ilk etapta daha rahat bir yaklaşım izler gibi görünse de onlar da gelen tehlikenin farkına vararak okulları, restoranları ve marketleri İspanya gibi kapatmak zorunda kalmıştır. Yine Danimarka, Polonya ve Çek Cumhuriyeti, Almanya ile olan sınırlarını kapatmıştır. ABD ulusal düzeyde acil durum ilan etmiş ve kongrede 8.3 milyar dolarlık küresel salgını da kapsayan bir mücadele programı onaylanmıştır. Yine Çin, İran ve Avrupa'dan gelenlerin ülkeye girişini yasaklamıştır (Sinn, 2020). Yerkürenin en zengin ve en istikrarlı yerlerinden olan İskandinav bölgesi de yaşanan salgından etkilenmiştir. Salgın sebebiyle yaşanan ekonomik durgunluk yüzbinlerce insanın işlerinden kovulmalarına ya da geçici olarak işlerinden ayrılmasına sebep olmuştur. Ancak bu ülkelerin güçlü refah devleti tecrübeleri, yaşanan olumsuzlukların daha hızlı giderilmesine yol açmıştır. Örneğin, yapılan yardımlar sayesinde salgının yol açtığı ücret kayıpları telafi edilmiştir. Ayrıca kapsamlı sağlık sistemi ve ücretsiz eğitim sistemi ile de bu verilen yardımlar desteklenmiştir (Pohjanpalo, 2020).

Covid-19 ile mücadeleye ayrılan destekler oldukça önemli olmakla birlikte yetersizliği de sıklıkla eleştirilmiştir. Yine düşük ücretli işçiler, yarı zamanlı, kayıt dışı çalışanlar, mülteciler ve kadınlara yönelik ne yapılacağı ise hep arka plana itilmiştir. Nitekim Covid-19'un yarattığı eşitsizliklerden en fazla etkilenenler de yine bu kesimler olmuştur.

3. Kayıt dışı çalışanlar ve kadınlar

Covid-19, Türkiye emek piyasalarında da ciddi sorunlara yol açmış ve bu sorunlar büyük oranda korunaksız kesimleri daha büyük boyutlarda etkilemiştir. Nitekim genç olmak, düşük eğitim seviyesine sahip olmak, kayıt dışılık ve küçük işletmelerde çalışıyor olmak işsizlik ve ücret kaybına yol açmıştır. Dolayısıyla salgının işsizlik ve yoksulluğu arttırdığı söylenebilir. Bu noktada salgından daha fazla etkilenen iş kollarında çalışanlara ve daha korunaksız gruplara yönelik yapılacak yardımlar bu eşitsizliklerin azalmasına yardımcı olacaktır (Duman, 2020). Çünkü devletin salgın dönemi ve sonrası için ortaya koyduğu tüm yardım politikaları maaşlı işi olan, kayıtlı ya da küçük bir işletmesi olan kişilere yöneliktir. Diğer taraftan, kayıt dışı çalışan milyonlarca emekçi bulunmaktadır. Bunlar düşük ücretli ve güvencesiz çalışmaktadır. Yine günlük ya da haftalık yevmiyeye çalışan milyonlarca emekçi mevcuttur. Onların bu salgından nasıl çıkacağıyla ilgili bir devlet politikası yoktur. Yine ciddi tehlike altında olan kadınların da zaten birçoğu bu tanımladığımız sınıfa aittir. Ayrıca salgınla birlikte yaşanan kapanma neticesinde ailenin bütün yükünün kadınlara yüklendiği de görülmüştür. Daha önce yardım alınarak gerçekleştirilen hizmetler (okul, kreş, bakıcı, temizlikçi vb.), salgınla birlikte kadının görevi olarak ona yüklenmiştir. Bu noktada Türkiye'de kadın-erkek arasında

iş bölümünün yeteri kadar çalışmadığının altı çizilmiştir. Kandiyoti'nin belirttiği gibi bu esnada yazılı olmayan kurallar devreye girmekte yani kadınların zamanının erkeklere kıyasla daha değersiz olduğu düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Bu noktada fırsat maliyeti kavramı akıllara gelmekte, diğer bir ifadeyle kadınlarının zamanının erkeklere kıyasla daha az para ettiği açıklaması yapılmaktadır. Kadınların zamanının değersizliğine yönelik bu tutumu eğitim ve sınıf gibi kavramlara dayanarak açıklamak mümkün değildir. Dolayısıyla, salgın, kriz ve felaket gibi olumsuzluklarda ilk gözden çıkarılan alanların kadınların kendi mücadeleleri sonucunda elde ettikleri kazanımları olduğu gerçeği, yaşanan bu salgınla birlikte tekrar gün yüzüne çıkmıştır. Cinsiyetler arasında bu farklılıklar yaşandığı gibi kadınlar arasında çeşitli faktörler dikkate alındığında durumun daha da vahim hale geldiği gözlenmektedir. Nitekim göçmen ve siyahi kadınlar dikkate alındığında yaşanan sürecin kadınlar açısından daha da kötüleştiği görülmektedir (Kandiyoti, 2020).

Türkiye'de çalışan gruplar arasındaki bireysel ve yapısal farklılıklar, evden yapılabilecek işlerin azlığı ve sosyal yardımlarının sınırlı olduğu göz önüne alındığında salgının işsizlik yaratacağı ve bu yolla gelir dağılımı ve yoksulluğu olumsuz etkileyeceği tahmin edilmektedir (Duman, 2020; Aytun ve Özgüzel, 2020). Benzer şekilde Gürsel ve diğ. (2021) Covid-19 şokunun etkilerinin son derece asimetrik olduğundan bahsetmişlerdir. Bu asimetrinin sadece ülkeler düzeyinde değil ülke içerisinde de gerek istihdam statüleri gerek sektörler gerekse cinsiyet ayrımında farklı sonuçlar yarattığının altını çizmişlerdir (Gürsel vd., 2021: 1). Dolayısıyla gerek kadın-erkek gerekse kayıtlı-kayıtdışı istihdam üzerinde salgının önemli etkisi mevcuttur. Çalışmanın devamında salgının kayıt dışı istihdam ve kadınlar üzerindeki etkisi ele alınacaktır.

4.1. Kayıt dışı istihdam

Hükümetin, salgın döneminde istihdamdaki çöküşü önlemek için uyguladığı politikalar (kısa çalışma ödeneğinin kapsamının genişletilmesi ve işten çıkartılma yasağının getirilmesi gibi) sadece kayıtlı istihdamı korumaya yönelik olmuştur. Örneğin, kısa çalışma ödeneği ve ücretsiz izne çıkarılanlara verilen nakdi ücret desteğinden yararlanılabilmesi için SGK'ya kayıtlı çalışan olunması gerekmektedir. İşten çıkarma yasağı da sadece SGK'ya kayıtlı istihdamı kapsamaktadır. Dolayısıyla kayıtsız çalıştırılan ücretlilerin bu bağlamda korumasız kaldıkları söylenebilir (Gürsel vd., 2021: 3).

Tablo 1: Esas işlerinden dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlar (tarım dışı/ kayıt dışı)

Aylar	Toplam	Ücretli veya Yevmiyeli	İşveren	Kendi hesabına	Ücretsiz aile işçisi	Kayıt dışı oranı
Ocak 20	4.775	2.673	305	1.437	359	20,9
Şubat 20	4.561	2.539	281	1.410	331	20,2
Mart 20	4.055	2.197	277	1.319	261	18,6
Nisan 20	3.652	1.897	273	1.257	224	17,3
Mayıs 20	3.652	1.891	275	1.257	230	17,4
Haziran 20	4.042	2.177	282	1.304	279	18,9
Temmuz 20	4.423	2.430	288	1.343	361	20,1
Ağustos 20	4.579	2.543	309	1.337	390	20,6
Eylül 20	4.594	2.488	332	1.359	414	20,3
Ekim 20	4.489	2.460	334	1.330	365	19,9
Kasım 20	4.284	2.327	307	1.331	321	19,0

Kaynak: TÜİK, 2021a

Tablo 1’de tarım dışı sektörlerde kayıt dışı istihdam rakamları mevsim etkilerinden arındırılmış olarak verilmektedir. Tarım dışı istihdamda kayıt dışı çalışanların payı Ocak 2020 döneminde yüzde 20,9 düzeyindeyken bu oran Nisan döneminde yüzde 17,3’e düşmüştür. Bu ilk bakışta olumlu bir gelişme olarak görülse de oldukça sıkıntılı bir durumdur. Ocak 2020’den Nisan 2020’ye kadar kayıt dışı çalışanların sayısı 1 milyon 123 bin kişi azalmıştır. Tablo 2 analiz edildiğinde ise kayıtlı çalışan sayısının 638 bin kişi azaldığı gözlenmiştir. Buradan çıkan sonuç salgın sürecinde firmalar ortaya çıkan şokun etkisiyle kayıtsız çalışanlarını hiç bekletmeden işten çıkarmıştır (TÜİK, 2021a; Gürsel vd., 2021: 4).

Kısıtlamaların kalktığı Ağustos döneminde ise kayıt dışılık oranı tekrar yüzde 20,6’ya yükselmiştir. Nitekim Nisan’dan Ağustos’a kayıt dışı çalışanların sayısında 927 binlik bir artış gerçekleşmiştir. Kayıtlı çalışanların (tarım dışı) sayısındaki artış ise 210 bin’dir. Yani işverenler kayıt dışı çalışanları istihdam etmeyi daha çok tercih etmişlerdir. Burada önümüzdeki dönemde yaşanacak bir olumsuzluk anında işten çıkarma yasaklarına takılmamak için kayıt dışı istihdamı tercih ettiklerini söylemek mümkün (TÜİK, 2021a; Gürsel vd., 2021: 4). Son dönemde de yine kayıt dışı istihdam oranında yeniden düşüşün gerçekleştiği görülmektedir. Dolayısıyla kayıt dışı istihdamın salgın şokundan kayıtlı istihdama göre çok daha şiddetli etkilendiği söylenebilir. Kayıt dışı çalışanların ezici bir çoğunluğunun düşük ücretlerle çalıştıkları yani yoksul ve birikimsiz oldukları düşünüldüğünde salgının şokunu derinden hissedenler yine düşük gelir grupları yani yoksullardır (Gürsel vd., 2021: 4-5).

Tablo 2: Kayıtlı ve kayıt dışı istihdam (Tarım dışı)

Aylar	Toplam İstihdam	Kayıt Dışı İstihdam	Kayıtlı İstihdam
Ocak 20	22.890	4.775	18.115
Şubat 20	22.597	4.561	18.036
Mart 20	21.853	4.055	17.798
Nisan 20	21.129	3.652	17.477
Mayıs 20	20.993	3.652	17.341
Haziran 20	21.413	4.042	17.371
Temmuz 20	21.980	4.423	17.557
Ağustos 20	22.266	4.579	17.687
Eylül 20	22.575	4.597	17.978
Ekim 20	22.612	4.489	18.123
Kasım 20	22.551	4.284	18.267

Kaynak: TÜİK, 2021a

Yine ücretli çalışanlar ile kendi hesabına çalışanlar, salgınla mücadelede devreye sokulan önlemlerin etkileri bakımından birbirlerinden farklı iki grubu oluşturmaktadır. Kendi hesabına çalışanlara verilen destekler ağırlıklı olarak vergi ya da kredi borçlarının ötelenmesi, düşük faizli kredi olanaklarının devreye sokulması gibi doğrudan gelir desteği içermeyen ödemelerden oluşmaktadır. Diğer taraftan ücretli kesime yönelik önlemler ise işten çıkarmaların durdurulması, kısa çalışma ödeneği ve ücretsiz izne çıkarılanlara sağlanan nakdi ücret yardımı gibi çeşitli yardımlardır (Gürsel vd., 2021: 6). Tablo 1’de dikkat çeken ilk husus kayıt dışı ücretli istihdam kayıplarındaki gelişmedir. Ocak döneminden Mayıs dönemine kayıt dışı ücretli istihdam kaybı 782 bindir. Kayıt dışı ücretli istihdam devam eden dönemde hepsi olmamakla beraber bu kaybın bir kısmını geri almıştır. Bu da bize firmaların salgın döneminde kayıtsız çalıştırdıkları çalışanlarının bir kısmını işten çıkardıklarını ve yeniden işe almadıklarını göstermektedir (TÜİK, 2021a; Gürsel vd., 2021: 7).

Kayıt dışı kendi hesabına çalışanlarda ise durum yine endişe vericidir. Ocak'tan Mayıs'a kadar tarım dışında faaliyet gösteren ama SGK'ya kayıt yaptırmayan çalışanların sayısı ki çoğunlukla küçük esnaf ve zanaatkâr oldukları tahmin edilebilir, 1 milyon 437 binden, 1 milyon 257 bine gerilemiş daha sonra bir miktar toparlanarak Kasım ayında 1 milyon 329 bine ulaşmıştır. Bu kesimde istihdam kaybı 108 bindir. Buradan da anlaşılacağı üzere korona salgını kendi hesabına çalışan ve düşük kazançları nedeniyle SGK'ya kaydolmaya gücü yetmeyen kesime büyük bir darbe indirmiştir (TÜİK, 2021a; Gürsel ve diğ., 2021: 8). Dolayısıyla Buğra'nın ortaya attığı "Kayıt dışı çalışanlar salgın sonrasında da kayıt dışı çalışmaya devam edecekler mi?" sorusu bu noktada önemli olmaktadır. Geline noktada kayıt dışı çalışanların işverene sağladığı esneklik salgın döneminde ilk onların işten çıkarılmalarına yol açmıştır. Akabinde ise tüm işten çıkarılanların kabaca geri alınmadığını bir kısmının işsiz kalmaya devam ettiği de gözlenmiştir. Yani salgının yükünü yine düşük gelirliler ve güvencesizler çekmiştir. Yoksulluk problemi açısından durum endişe vericidir. Çünkü Gürsel vd., (2021: 9) belirttiği gibi salgın şoku kayıt dışı istihdama, kayıtlı istihdamla karşılaştırılmayacak derecede zarar vermiştir. Bu tahribat hem ücretli hem de ücretsiz kesimlerde benzer şiddette olmuştur. Devletin verdiği gelir desteklerinden de yoksun olan bu kesim derin bir yoksulluk tehlikesiyle karşı karşıyadır.

4.2. Salgın döneminde çalışma ve kadınlar

Kadınların yaşamlarının her alanında karşı karşıya olduğu eşitsizlik ve ayrımcılık, çalışma yaşamında kendini esneklik, güvencesizlik ve sendikasız çalışma şeklinde göstermiştir. Covid-19 ile birlikte çalışma yaşamındaki bu eşitsizlikler daha belirgin hale gelmiştir. İşsizlik ve sosyal güvenlik haklarından yoksun olarak çalışanlar arasında kadınların ağırlığı salgın öncesinde de yüksekti. Covid-19, Türkiye'de kadın istihdamını da son derece olumsuz etkilemiştir. Nitekim yaşanan olumsuzluk işgücü verilerinde net bir şekilde görülmektedir (DİSKAR, 2021b: 3).

Tablo 3: OECD ülkelerinde kadınların işgücüne katılım oranı (2019, 15-64)

İzlanda	82	1	İspanya	70,1	19
İsveç	81,1	2	Çek Cumhuriyeti	69,8	20
İsviçre	80,2	3	İsrail	69,2	21
Litvanya	76,9	4	ABD	68,9	22
Hollanda	76,7	5	Fransa	68,2	23
Yeni Zelanda	76,7	6	Lüksemburg	67,4	24
Finlandiya	76,6	7	İrlanda	67,2	25
Danimarka	76	8	Slovakya	66,4	26
Estonya	75,7	9	Macaristan	65,3	27
Norveç	75,7	10	Belçika	64,9	28
Kanada	75,2	11	Polonya	63,4	29
Letonya	75	12	Kolombiya	62,2	30
Almanya	74,9	13	Yunanistan	60,4	31
İngiltere	74,4	14	Kore	60	32
Avustralya	73,9	15	Şili	58	33
Portekiz	72,9	16	İtalya	56,5	34
Japonya	72,6		Meksika	48,8	35
Avusturya	72,3	17	Türkiye	38,7	36
Slovenya	72,2	18	OECD ülkeleri	65,0	

Kaynak: OECD, 2021

Tablo 3'ten de görüldüğü üzere OECD ülkeleri içerisinde kadınlarda işgücüne katılım oranı en yüksek ülke İzlanda olurken en düşük ülke Türkiye'dir. Bu veriler Türkiye'deki kadın istihdamının düşüklüğünü göstermesi açısından oldukça önemlidir. Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranlarındaki düşüklüğünün yanı sıra erkeklerle kıyaslandıklarında da dezavantajlı konumları ortaya çıkmaktadır. Bu dezavantaj gerek kayıtlılık durumu gerek çalışma süresi gerekse ücretler üzerinden ele alındığında ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4: Kadın işsizlik türleri ve oranları

	İşsizlik oranı	Dar tanımlı işsiz sayısı (Bin)	Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı	İşsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı	Atıl işgücü oranı	Atıl işgücü (Geniş tanımlı) İşsiz Sayısı (Bin)
2020 Ocak	16,2	1.678	18,5	26,1	28,0	3.293
Şubat	14,6	1.484	16,9	24,8	26,8	3.083
Mart	15,1	1.425	17,9	26,9	29,2	3.196
Nisan	14,1	1.295	18,3	28,2	31,8	3.493
Mayıs	14,2	1.314	18,9	30,4	34,2	3.894
Haziran	15,1	1.471	18,5	29,4	32,2	3.777
Temmuz	15,6	1.537	18,9	29,3	32,0	3.769
Ağustos	14,8	1.442	18,0	29,0	31,7	3.716
Eylül	14,4	1.403	17,3	28,8	31,2	3.660
Ekim	14,6	1.431	18,6	29,2	32,6	3.857
Kasım	14,4	1.414	18,2	30,9	33,9	4.130
Aralık	13,9	1.378	18,1	32,4	35,9	4.485
2021 Ocak	14,7	1.462	21,8	31,1	36,9	4.554
Şubat	15,6	1.578	22,0	30,3	35,6	4.359

Kaynak: TÜİK, 2021; DİSKAR, 2021a

Kadın işçiler erkek işçilere göre Covid-19'un yıkıcı etkilerine daha fazla maruz kalmıştır. Bu dönemde kadınların yarısından fazlasının çalışma süreleri azalmış, yüzde 42'si ücret kaybı yaşamış ve çalışma biçimi erkeklere göre daha fazla değişmiştir (DİSKAR, 2021b: 3). Cinsiyete göre işsizlik oranlarına bakıldığında kadın işsizliğinin tüm türlerde erkeklerden yüksek olduğu görülmektedir. Tablo 4 incelendiğinde mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsizlik oranı 2021 yılının Şubat ayında kadınlarda yüzde 15,6 olurken bu oran erkeklerde yüzde 12,3'tür (Tablo 5).

Tablo 5: Erkek işsizlik türleri ve oranları

	İşsizlik oranı	Dar tanımlı işsiz sayısı (Bin)	Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünlük oranı	İşsiz ve potansiyel işgücünün bütünlük oranı	Atıl işgücü oranı	Atıl işgücü (Geniş tanımlı) İşsiz Sayısı (Bin)
2020 Ocak	11,5	2480	14,3	15,4	18,1	7.331-3.293=4.038
Şubat	11,8	2538	14,2	15,5	17,8	7.070-3083=3.987
Mart	12,0	3.947-1425=2522	15,2	17,3	20,2	7.687-3196=4.491
Nisan	13,3	3.936-1295=2.641	18,4	21,1	25,8	9.144-3493=5.651
Mayıs	13,2	4.002-1314=2.688	19,4	21,2	26,9	9.930-3894=6.036
Haziran	12,4	4.069-1471=2.598	16,3	18,7	22,3	8.802-3777=5.025
Temmuz	13,8	4.441-1537=2.904	18,2	19,0	23,1	8.910-3769=5.141
Ağustos	12,2	4.007-1442=2.565	16,5	17,7	21,8	8.630-3716=4.914
Eylül	11,8	3.896-1403=2.493	15,2	17,3	20,5	8.307-3660=4.647
Ekim	12,1	3.998-1431=2.567	16,5	17,7	21,8	8.823-3857=4.966
Kasım	12,4	4.070-1414=2.656	16,5	18,9	22,6	9.360-4130=5.230
Aralık	12,2	3.940-1378=2.562	17,9	19,4	24,6	10.106-4485=5.621
2021 Ocak	11,7	3.986-1462=2.524	19,4	18,6	25,6	10.511-4554=5.957
Şubat	12,3	4236-1578=2.658	18,8	18,3	24,4	10.020-4359=5.661

Kaynak: TÜİK, 2021; DİSKAR, 2021a

Dar tanımlı işsizlikte kadınlar erkeklerden 3,3 puan yüksek iken, geniş tanımlı işsizlikte kadınlar erkeklerden 11,2 puan daha yüksektir. Tüm işsizlik türlerinde kadın işsizliğin daha yüksek olduğu görülmektedir (DİSKAR, 2021a).

Tablo 6: Mevsim etkilerinden arındırılmış kadın ve erkek genel işgücü göstergeleri (bin)

	Toplam İşgücü, Kadın	Toplam İstihdam, Kadın	Toplam İşsiz, Kadın	Toplam İşgücü, Erkek	Toplam İstihdam, Erkek	Toplam İşsiz, Erkek	Kadın İşgücü / 15+	Kadın İstihdam / 15+	Erkek İşgücü / 15+	Erkek İstihdam / 15+
Ocak 20	10.337	8.659	1.678	21.494	19.014	2.480	32,9	27,6	70,1	62,1
Şubat 20	10.137	8.653	1.484	21.486	18.949	2.537	32,3	27,5	70,0	61,7
Mart 20	9.406	7.981	1.425	20.972	18.449	2.523	29,9	25,4	68,2	60,0
Nisan 20	9.200	7.905	1.295	19.890	17.249	2.641	29,2	25,1	64,6	56,0
Mayıs 20	9.239	7.925	1.314	20.422	17.734	2.688	29,3	25,1	66,2	57,5
Haziran 20	9.744	8.273	1.471	20.878	18.280	2.598	30,8	26,2	67,5	59,1
Temmuz 20	9.848	8.311	1.537	21.016	18.113	2.903	31,1	26,3	67,8	58,5
Ağustos 20	9.767	8.325	1.442	21.076	18.511	2.565	30,8	26,3	67,9	59,6
Eylül 20	9.749	8.346	1.403	21.208	18.715	2.493	30,7	26,3	68,2	60,2
Ekim 20	9.822	8.391	1.431	21.259	18.692	2.567	30,9	26,4	68,2	60,0
Kasım 20	9.817	8.403	1.414	21.430	18.774	2.656	30,8	26,4	68,7	60,1
Aralık 20	9.879	8.501	1.378	21.025	18.463	2.562	31,0	26,7	67,2	59,0
Ocak 21	9.973	8.511	1.462	21.513	18.989	2.524	31,2	26,7	68,7	60,6
Şubat 21	10.116	8.538	1.578	21.597	18.939	2.658	31,6	26,7	68,9	60,4

Kaynak: Gürsel vd., 2021a

Bu gelişmelere paralel olarak Tablo 6'ya bakıldığında işgücüne katılım oranlarının kadınlarda (Kadın İşgücü/+15) yüzde 0,4, erkeklerde (Erkek İşgücü, +15) yüzde 0,2 puan arttığı görülmektedir. İşgücüne katılım oranlarının artması olumlu olmakla birlikte yaratılan istihdam olanaklarının bu artışlara kıyasla düşük kaldığı ve dolayısıyla istihdam oranının erkeklerde düşerken, kadınlarda ise aynı seyrettiği ifade edilmektedir (Gürsel vd., 2021a: 6). Bu noktada kadınların toplam istihdamdaki paylarının erkeklere kıyasla oldukça düşük olduğunun da altını çizmekte fayda var. Dolayısıyla bu rakamlar aynı zamanda istihdamda cinsiyet eşitsizliğini göstermek açısından da önemli olmaktadır. Diğer bir ifadeyle düşük ücret ve güvencesiz istihdam şartlarında çalışmalarına devam eden kadınlar salgın sürecinin de kaybedenleri olmuştur.

5. Sonuç

Covid-19'un bütün dünyaya yayıldığı göz önüne alındığında salgın, içinde yaşadığımız dünyanın açıklarını ve çelişkilerini de gözler önüne sermiştir. Salgının çok ciddi tıbbi, psikolojik ve sosyolojik etkileri ortada dururken bir de yaşanan iktisadi kriz süreci sorunların daha da derinleşmesine yol açmıştır. Bu noktada dikkat çeken detay ise, Kocabaş'ın (2020) belirttiği gibi yaşanan ekonomik krizin etkilerinin sınıflar üzerindeki farklılığıdır. Yani, yaşanan kriz yoksulları, işçileri, işsizleri, göçmenleri ve kadınları vurmuştur. Çünkü Aktan'ın da (2020) belirttiği gibi servet sahibi kesim riskten korunmayı satın alabilmektedir. Yani üst sınıflar ellerindeki servet sayesinde güvenliği, riskten muafiyeti ve daha az korkuya sahip olmayı satın alabilmişlerdir. Diğer taraftan alt sınıflar, en temel sağlık hizmetini almaktan bile yoksun kalmıştır. Yine Aktan'ın (2020) belirttiği gibi, servet tepede birikirken riskler de dipte toplanmıştır. Nitekim yoğun risk altında çalışan mavi yakalılar, sağlık emekçileri, hiçbir sosyal güvenceye sahip olmayan kayıt dışı çalışanlar ve kadınlar ile güvenli alanlarından dışarıya çıkmayarak kendilerini riskten koruyan kesimin aynı gemide bir arada olmalarının mümkün olmadığı ortadadır.

Salgın şoku sadece sınıflar arasında farklı etkilere neden olmamıştır. Sınıf içerisinde de bölünmeleri meydana getirmiştir. Salgın sürecinde kayıt dışı istihdam, kayıtlı istihdamla karşılaştırıldığında daha büyük oranda zarar görmüştür. Bu tahribat hem ücretli hem de ücretsiz kesimlerde benzer şiddette olmuştur. Yine kadınların yaşanan salgın sürecinden erkeklere kıyasla daha olumsuz etkilendiği söylenebilir. İşgücüne katılım oranları zaten düşük olan kadınların istihdam oranlarında bu dönemde bir düşüş meydana gelmiştir. Dolayısıyla düşük ücret ve güvencesiz istihdam altında çalışmalarına devam eden kadınlar salgın sürecinin de kaybedenleri olmuştur. Yani virüsün herkesi eşitlemediği, kaybeden kesimlerin kaybetmeye devam ettiği ortadadır.

Bu noktada Buğra (2020: 7-9), sosyal sigorta desteğinden yararlanamama durumunda devreye giren, ihtiyaç tespitine değil beyana dayanan ve karmaşık bürokratik işlemler gerektirmeyen miktarı belli, düzenli asgari gelir desteği politikasının olmamasının bu dönemde yaşanan mağduriyetlerin artışına sebep olduğunu ifade etmiştir. Nitekim böyle bir gelir desteği ile kriz anında tüketim düşüşünün sınırlanabileceği ve kapanan işyeri sayısının azalmasının önüne geçilebileceği ifade edilmiştir.

Yazar beyanları/ Author statements

Veriler etik onay gerektirmeyen kaynaklardan toplandığı için, çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir. Makale araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.

Kaynakça

- Aktan, M. N. (2020). Nefes almanın eşitsizliği. Gazete Duvar 28 Mart 2020. <https://www.gazeteduvar.com.tr/forum/2020/05/18/nefes-almanin-esitsizligi>
- Aytun, U. & Özgüzel, C. (2020). Türkiye'nin evden çalışması mümkün mü? Sakaç 12 Nisan 2020. <https://sarkac.org/2020/04/turkiyenin-evden-calismasi-mumkun-mu/>

- Berg, J. (2020). COVID- 19'un Uçurumun Kenarına İttiği Güvencesiz Çalışanlar. International Labour Organization Türkiye Ofisi. https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/covid-19/WCMS_741452/lang--tr/index.htm
- Bivens, J. (2020). Coronavirus shock will likely claim 3 million jobs by summer. Economic Policy Institute Working Economic Blog. <https://www.epi.org/blog/coronavirus-shock-will-likely-claim-3-million-jobs-by-summer/>
- Buğra, A. (2020). Önsöz. İç. V. Yılmaz, A.Buğra, A. Gürbüzürk, C. Canbazlar, O. Hışıl, P. Aktaş, R. G. Aslan, S. Serim, T. Z. Şen, Z. Kesici (eds.), *Covid-19 Salgınında İstanbul'da Çalışanların Deneyimleri: Niteliksel Bir İnceleme*. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu, ISBN: 978-625-400-217-7.
- DİSKAR. (2021a). İşsizlik ve İstihdamın Görünümü. <http://arastirma.disk.org.tr/wp-content/uploads/2021/04/ISSIZLIK-VE-ISTIHDAMIN-GORUNUMU-NISAN-2021-1.pdf> (30.04.2021)
- DİSKAR. (2021 b). Covid-19 Döneminde Kadın İşgücünün Görünümü Raporu. <http://arastirma.disk.org.tr/wp-content/uploads/2021/03/8-MART-2021-Kad%C4%B1n-%C4%B0%C5%9Fg%C3%BCc%C3%BCn%C3%BCn-Durumu-Raporu.pdf> (4.05.2021)
- DİSKAR. (2021c). Dünyada ve Türkiye'de Covid-19'un Sosyal ve ekonomik Etkileri ile Mücadeleye Ayrılan Kaynaklar. <http://arastirma.disk.org.tr/wp-content/uploads/2021/02/Covid-19-Harcamalar%C4%B1-Raporu-OCAK-2021.pdf>
- Duman, A. (2020). Covid-19 ile artan eşitsizlikler ve yoksulluk. Sarkaç. 23 Haziran 2020. <https://sarkac.org/2020/06/covid19-ile-artan-esitsizlikler-ve-yoksulluk/>
- Gürsel, S., Uysal, G. & Şahin, M. C. (2021). *Korona Salgınına İstihdam zeminindeki Asimetrik Etkileri (1): Kayıt Dışı İstihdamda Çöküş*. BETAM Araştırma Notu 2/255.
- Gürsel, S., Uysal, G. & Şahin, M. C. (2021a). İşgücüne Katımlar Artınca İşsizlik de Arttı. BETAM İş gücü Piyasası Görünümü Nisan 2021. <https://betam.bahcesehir.edu.tr/2021/04/isgucu-piyasasi-gorunumu-nisan-2021/>
- Hamermesh, D. S. (2020). Coronavirus and the labor market. IZA World of Labor. March 02, 2020. <https://wol.iza.org/opinions/coronavirus-and-the-labor-market>
- IMF. (2021). Fiscal Monitor Database of Country Fiscal Measures in Response to the Covid-19 Pandemic. IMF Fiscal Affairs Department. <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Fiscal-Policies-Database-in-Response-to-COVID-19>
- Kandiyoti, D. (2020). Salgın, modern kadının yaşadığı illüzyonu yıktı geçti. Gazeteduvar. <https://www.gazeteduvar.com.tr/gundem/2020/04/30/deniz-kandiyoti-salgin-modern-kadinin-yasadigi-illuzyonu-yikti-gecti/>
- Kocabaş, A. (2020). Eşitsizlik ve Covid-19. Türk Tabipler Birliği Covid-19 Pandemisi Altıncı Ay Değerlendirme Raporu. ISBN 978-6059665-58-2. https://www.ttb.org.tr/kollar/COVID19/yayin_goster.php?Guid=42ee583e-fb2d-11ea-abf2-539a0e741e38
- Kutlu, D. (2020). Covid-19, Yoksulluk ve Sosyal Yardımlar: Durum ve Öneriler. Birikim. <https://www.birikimdergisi.com/guncel/10009/covid-19-yoksulluk-ve-sosyal-yardimlar-durum-ve-oneriler>
- Nikolov, A. (2020). Coronavirus and Changing Labor Market. April, 6, 4liberty.eu, <http://4liberty.eu/coronavirus-and-changing-labor-market/>
- OECD. (2021). Statistics. https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=lfs_sexage_i_r
- Pohjanpalo, K. (2020). Coronavirus: Rich Nordic economies are in deep shock following 660.000 job losses. Independent. <https://www.independent.co.uk/news/business/coronavirus-nordic-economies-job-losses-unemployment-a9435646.html>
- Saad-Filho, A. (2020). From Covid-19 to the End of Neoliberalism. *Critical Sociology*, 46(4-5), 477-485. DOI: 10.1177/0896920520929966.

- Sinn, H.-W. (2020). How best to fight the economic impact of the coronavirus pandemic. *The guardian*, 17 Mar 2020. <https://www.theguardian.com/business/2020/mar/17/how-best-to-fight-the-economic-impact-of-the-coronavirus-pandemic>
- TÜİK. (2021). İşgücü İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=%C4%B0%C5%9Fg%C3%BCc%C3%BC-%C4%B0statistikleri-%C5%9Eubat-2021-37487&dil=1>
- TÜİK. (2021a). İstihdam, İşsizlik ve Ücret. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=istihdam-issizlik-ve-ucret-108&dil=1>
- Voyvoda, E. & Yeldan, E. (2020). Salgın, Türkiye Ekonomisi ve Gerçekçi Bir Kamu Politikası. *Sarkaç* 3 Haziran 2020. <https://sarkac.org/2020/06/salgin-turkiye-ekonomisi-ve-gercekci-bir-kamu-politikasi-onerisi/>

Summary

The discussions about the stagnation in the world economy started with the declaration of the pandemic. Both production (supply) and consumption and investment expenditures (demand) decreased. The pandemic process brought with it an unprecedented labor market shock and unemployment crisis. Great losses occurred in working hours and employment. The employment losses caused the problems of impoverishment and income inequality to grow even more.

At this point, the statement that the virus will hit everyone and provide equality has also lost its reality. The poor have been the most affected by the pandemic. In this context, it has been observed that policies aiming to prevent employment losses caused by the virus are also aimed at protecting employees registered in the system. Therefore, informal workers, namely the poor, are left alone during the pandemic process. It is thought that women are also the losers of the process.

It was observed that informal employment was affected much more severely by the pandemic shock than formal employment. Considering that the overwhelming majority of informal workers are working for low wages, it can be said that those who feel the shock of the pandemic deeply are low-income groups. This segment, which is also deprived of the income support provided by the state, is in danger of deep poverty. Women have also been the losers of this process. At this point, attention was drawn to gender inequality because female workers have been more exposed to the devastating effects of Covid-19 than male workers. During this period, women's working hours have decreased and most of them have lost their wages. Therefore, it can be said that their working style has changed more than men in this process.